

Sivistysvaliokunnalle

HE 19/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Suomen Vanhempainliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää kirjallisena lausuntonaan seuraavaa. Opiskeluhoitopalveluiden siirtyessä hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle hyvin toimiva opiskeluhoito edellyttää saumatonta ja hyvää yhteistyötä hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Suomen Vanhempainliitto pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvointialueet ja kunnat käyvät säännöllistä keskustelua opiskeluhoollon tavoitteista, toimintatavoista ja työnjaosta ja toimivat yhteistyössä niin, että opiskeluhoollosta muodostuu johdonmukainen ja toimiva kokonaisuus.

Koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden yhteistyö

Hallituksen ehdottamilla muutoksilla pyritään varmistamaan kunnan, muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö opiskeluhoollossa. Hyvinvointialueen olisi muodostettava alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä. Lisäksi sekä koulutuksen järjestäjillä että hyvinvointialueilla tulisi olla opiskeluhoitosuunnitelmat. Suomen Vanhempainliitto pitää erittäin tärkeänä, että myös oppilaat, opiskelijat ja huoltajat ovat edustettuina alueellisissa opiskeluhoollon yhteistyöryhmissä ja ovat mukana laatimassa sekä alueellista että koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Alueelliset ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmat on tärkeä sitoa alueellisiin ja kunnallisiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmiin. Liittäminen sitoo suunnitelmat alueen ja kunnan muuhun hyvinvointityöhön ja antaa tärkeää tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista opiskeluhoitosuunnitelmien pohjaksi. Alueellisten opiskeluhoitosuunnitelmien tulee varmistaa yhdenvertainen opiskeluhoollon toteutuminen huomioiden kuntien, koulujen ja oppilaitosten erilaiset ja erityiset tarpeet.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaisi voimassa olevan lain mukaiset koulujen ja oppilaitosten omat opiskeluhoitosuunnitelmat. Järjestäjäkohtainen opiskeluhoitosuunnitelma ei saa jäädä ylätasoinen suunnitelmaksi, vaan sen jalkauttamiseen ja koulu- ja oppilaitosyhteisöjen sitouttamiseen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Opiskeluhoitosuunnitelmasta on tärkeä viestiä aktiivisesti myös oppilaille, opiskelijoille ja huoltajille, jotta he voivat arvioida ja seurata opiskeluhoollon tavoitteita ja niiden toteutumista.

Suomen Vanhempainliitto pitää tärkeänä, että koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan koetaan kaikki oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia vahvistavat ja syrjäytymistä ehkäisevät toimenpiteet ja muut lakisäätöiset suunnitelmat (toimintasuunnitelma äkillisissä uhka- ja vaaratilanteissa, yhdenvertaisuussuunnitelma ja tasa-arvosuunnitelma), jotta suunnitelmasta muodostuu opiskelukykyä, terveyttä ja hyvinvointia aidosti vahvistava ja edistävä kokonaisuus.

Toimivan opiskeluhoollon rakentaminen edellyttää riittäviä resursseja, hyvin toimivia alueellisia yhteistyön rakenteita ja käytäntöjä, kuntien erityispiirteiden huomioimista ja sujuvaa yhteistyötä ja yhdessä toimimista koulujen ja oppilaitosten tasoilla. Opiskeluhoitopalvelujen on oltava oppilaiden ja opiskelijoiden helposti saavutettavissa ja ne tulee toteuttaa lähipalveluina kouluissa ja oppilaitoksissa. Suomen Vanhempainliitto

painottaa, että koulukuraattoreilla ja -psykologeilla tulee myös uudistuksen jälkeen olla mahdollisuus osallistua aidosti koulujen ja oppilaitosten arkeen ja yhteisölliseen, ennaltaehkäisevään työhön, joka on opiskeluhoollon painopiste.

Opiskeluhoolltopalveluihin ohjaaminen – yhteistyö huoltajien kanssa

Suomen Vanhempainliitto kannattaa yhteydenottomahdollisuuksien laajentamista koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon: koulun tai oppilaitoksen työntekijät voisivat jatkossa ottaa opiskelijan kanssa yhteyttä kuraattorin tai psykologin lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstöön. Vanhempainliitto pitää yhteydenoton tekemistä yhdessä oppilaan tai opiskelijan kanssa lähtökohtaisesti hyvänä. Yhteydenoton tekeminen yhdessä oppilaan tai opiskelijan kanssa vahvistaa lasten ja nuorten itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta itseään koskevissa asioissa. Vanhempainliitto muistuttaa, että opiskeluhoolltopalvelut täytyy järjestää niin, että myös lapsella tai nuorella itsellään on mahdollisuus hakeutua matalalla kynnyksellä palveluihin.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta lailista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoolltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen. Alaikäisen edun arvioiminen on yksittäiselle työntekijälle vaativaa ja edellyttää aina tarkkaa harkintaa. Huoltajien jättäminen tiedonsaannin ulkopuolelle useimmiten heikentää lapsen ja nuoren tuen saantia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulutusta koskevan lainsäädännön erot tuovat kouluissa eteen ristiriitaisia tilanteita. Jos opettajalla herää huoli oppilaan koulunkäynnistä tai hyvinvoinnista, opettaja on ensin aina yhteydessä huoltajiin. Se on myös opettajan velvollisuus. Perusopetusta koskevassa lainsäädännössä ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa säädetään selkeästi kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä ja oppilaan koulunkäyntiin liittyvät asiat ratkaistaan aina yhteistyössä huoltajien kanssa. Myös oppilas- ja opiskelijahuolltoissa todetaan, että opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Laki kuitenkin mahdollistaa huoltajien jättämisen lapsen asioiden käsittelyn ulkopuolelle. Suomen Vanhempainliitto painottaa, että lähtökohtaisesti alaikäisen lapsen asioissa tulee aina toimia hyvässä yhteistyössä lapsen ja nuoren huoltajien kanssa.

Lopuksi Vanhempainliitto nostaa esiin opiskeluhoollon tiedonkulkuun liittyneet haasteet, jotka hallituksen esitys toivottavasti ratkaisee. Opiskeluhoollon kirjaamiskäytäntöjen tulee olla yhtenäiset ja kaikille osapuolille täysin selkeät estämättä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta tarpeellisen tiedon kulua.

Helsingissä, 2.3.2022

SUOMEN VANHEMPAINLIITTO

Saija Ohtonen-Jones
Toiminnanjohtaja

Tuija Metso
Erityisasiantuntija